

Brüsszel, 2017.4.27.
COM(2017) 198 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért

{SWD(2017) 139 final}

1. Az európai természeti örökségben rejlő lehetőségek védelme és kibontakoztatása

Noha itt található a világ néhány legsűrűbben lakott területe, Európa emellett nagyon gazdag és sokszínű természeti örökséggel rendelkezik. A természetvédelmi irányelvek¹ a megőrzendő fajok és természetes élőhelyek védelmére szolgáló keretrendszer révén biztosítani kívánják a természet egészségét az Európai Unióban. Az irányelvek létrehozzák a világ legnagyobb olyan koordinált hálózatát – a Natura 2000-et –, amely gazdag biodiverzitású védett területekből áll, és amely az Európai Unió szárazföldi területeinek 18 %-át, illetve tengeri területeinek 6 %-át foglalja magában. Körülbelül 1 500 állat- és növényfaj, valamint mintegy 200 ritka élőhelytípus védelmét biztosítják ezeken a védett területeken kívül és belül, továbbá ötvözik a természetvédelmet, a fenntartható földhasználatot és gazdasági tevékenységet.

A minőségi jogalkotás iránti kötelezettségvállalás jegyében a Bizottság 2014-ben megkezdte a természetvédelmi irányelvek átfogó értékelését, az úgynevezett célravezetőségi vizsgálatot. Juncker elnök úr a hivatalba lépő, a környezetpolitikáért, a tengerügyekért és a halászati politikáért felelős biztost, Karmenu Vellát bízta meg az említett értékelés véglegesítésével. E folyamat keretében a Bizottság meghallgatta az állampolgárok és a vállalkozások aggályait, akik és amelyek szerint néha nehéz megérteni, alkalmazni és érvényre juttatni az európai szabályokat.

A célravezetőségi vizsgálat megállapította, hogy a biodiverzitással kapcsolatos tágabb uniós szakpolitika részeként a természetvédelmi irányelvek célravezetőek, de a célkitűzéseik elérése és a lehetőségek teljes körű kihasználása a sokkal hatékonyabb végrehajtásuk függvénye². A gyakorlati eredmények érdekében előrelépésre van szükség az eredményességüket és a hatékonyságukat, valamint a különböző tagállami és uniós érdekelt közösségek közötti partnerségek megvalósítását illetően.

A védettségi helyzet napjainkban csak a madarak körülbelül fele, illetve a többi védett faj és élőhely ennél kisebb aránya esetében mondható jónak. A Natura 2000 hálózat a szárazföldön mostanra nagyrészt kiépült, de a tengeri környezet tekintetében továbbra is jelentős hiányosságok figyelhetők meg. A Natura 2000 területeknek csak 50 %-a rendelkezik megőrzési célkitűzéseket és intézkedéseket tartalmazó kezelési tervvel. A végrehajtási hiányosságok fő okai közé tartoznak a korlátozott erőforrások, a nem megfelelő érvényesítés, a természetvédelmi célkitűzések nem megfelelő integrálása más szakpolitikai területekbe, az elégtelen ismeretek és az adatokhoz való elégtelen hozzáférés, a hiányos kommunikáció és az érdekelt nem megfelelő bevonása. Továbbá az irányelvek végrehajtói, különösen regionális és helyi szinten néha nem ismerik kellő mértékben az irányelvek követelményeit, illetve az általuk kínált rugalmasságot és lehetőségeket. Ez feszültségekhez vezethet a természetvédelem és a gazdasági tevékenység között.

Ugyanakkor a célravezetőségi vizsgálat arról tanúskodik, hogy ahol megfelelő szintű célzott cselekvésre kerül sor, a fajok és élőhelyek helyzete – néha figyelemreméltóan – javul. Továbbá egyre inkább felismerik, hogy a természeti környezetünk a gazdaság számos ágazatát támogatja, így például a turizmust. Megőrzése és fenntartható használata napjainkban még fontosabb, mint eddig

¹ A 92/43/EGK irányelv a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (élőhelyvédelmi irányelv) (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.) és a 2009/147/EK irányelv a vadon élő madarak védelméről (madárvédelmi irányelv) (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.).

² Bizottsági szolgálati munkadokumentum az európai uniós természetvédelmi jogszabályok (a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv) célravezetőségi vizsgálatáról, (2016) 472 final, 2016.12.16. http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm.

bármikor. Eközben rengeteg lehetőség nyílik arra, hogy vonzzák és ösztönözzék a természetvédelmi beruházásokat.

2016. december 7-én a Bizottság irányadó vitát folytatott a célravezetőségi vizsgálat megállapításairól és az utánkövető intézkedésekről. A Bizottság úgy határozott, hogy konkrét cselekvési tervet dolgoz ki, hogy javítsák az irányelvek végrehajtását és a társadalmi-gazdasági célkitűzéseknek való megfelelőségüket, valamint fokozzák a nemzeti, regionális és helyi hatóságok, érdekelt felek és állampolgárok részvételét. Tekintettel az irányelvek határozott területi dimenziójára, valamint a regionális és helyi hatóságoknak a végrehajtásukban játszott kulcsfontosságú szerepére, a Régiók Bizottsága szorosan együttműködik az említett cselekvési terv kidolgozásában, és jelentős szerepet fog játszani a regionális és helyi hatóságok bevonásában és elérésében.

Ez az átfogó cselekvési terv arra irányul, hogy gyorsan hatékonyabbá tegyék a természetvédelmi irányelvek gyakorlati végrehajtását, és gyorsabban megvalósuljanak az Európa 2020 stratégia céljai a biodiverzitás és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének feltartóztatását és visszafordítását illetően³, többek között az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség és a mitigáció vonatkozásában. Ez az Európában élő emberek és a gazdaság számára is előnyös lesz. Intézkedésekre kerül sor uniós szinten, különösen a Bizottság és a Régiók Bizottsága részéről, de fokozott uniós támogatással és segítségnyújtással az érdekelt tagállamoknak és szereplőknek is cselekedniük kell. A cselekvési terv valódi lehetőségeket kínál az érdekelt felek és a nyilvánosság bevonására, valamint partnerségek kialakítására a szakpolitikai területeken. Ez szilárd alapokat fog teremteni a természet, az emberek és a gazdaság összeegyeztetéséhez, valamint a közöttük lévő kapcsolatok kiépítéséhez.

2. A cselekvési terv tartalma

A cselekvési terv négy kiemelt területet céloz meg 15 konkrét intézkedéssel. A legtöbb intézkedésre 2017-ben kerül sor, hogy a Bizottság jelentést tudjon tenni a végrehajtásukról a jelenlegi mandátumának 2019-ben történő lejáratá előtt. A közleményben található táblázat áttekintést nyújt ezekről az intézkedésekről. Részletes adatlapok egészítik ki, amelyek több információval szolgálnak.

„A” kiemelt terület: Hatékonyabb iránymutatás és az ismeretek bővítése, valamint a tágabb társadalmi-gazdasági célkitűzéseknek való jobb megfelelés biztosítása

A tagállamoknak az irányelvek végrehajtásával kapcsolatos eltérő megközelítései főleg konfliktusokhoz és problémákhoz vezethetnek. A fajok védelmére vonatkozó szabályok rugalmatlan alkalmazása, a késedelmek, a helyszínek engedélyeztetési eljárásával kapcsolatos aránytalanul nagy terhek és az érdekelt felek nem megfelelő tájékozottsága szükségtelen feszültségekhez vezethet a természetvédelem és a társadalmi-gazdasági tevékenységek között. A cselekvési terv gyakorlati megoldásokat kínál ezekre a problémákra, és támogatja az intelligensebb, részvételen alapuló megközelítéseket a földtulajdonosok és a földhasználók teljes körű bevonásának előmozdítása érdekében. A Bizottság hatékonyabb iránymutatást fog nyújtani, és elősegíti a jogszabályok jobb gyakorlati megértését annak érdekében, hogy a hatóságok

³ A Bizottság közleménye: Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia (COM(2011) 244).

hatékonyabban alkalmazhassák őket. A tagállamoknak fejleszteniük kell az irányelvek végrehajtásához szükséges ismereteket és az adatokhoz való hozzáférést. A Bizottság támogatni fogja az annak szélesebb körű felismerésével kapcsolatos munkát, hogyan járulnak hozzá az egészséges ökoszisztémák a jóléthez és a gazdasági fejlődéshez (1–3. intézkedés).

Az uniós környezetvédelmi jogszabályokkal kapcsolatos hatékonyabb nyomon követés és jelentés vonatkozásában kidolgozás alatt álló bizottsági intézkedések⁴ is hozzá fognak járulni a természetvédelmi irányelvek fokozott hatékonyságához és eredményességéhez.

„B” kiemelt terület: Politikai kötelezettségvállalás és az irányelveknek való jobb megfelelés

A természetvédelmi irányelvek gyakorlati végrehajtása végső soron a tagállamok feladata, de a Bizottság szorosabban együtt fog működni velük a természet megőrzésének és fenntartható használatának elősegítése és támogatása érdekében. Együtt biztosítanunk kell a teljes mértékben megfelelő és működőképes Natura 2000 hálózat kialakítását, valamint a fajok védelmét, illetve adott esetben fenntartható használatát.

Ezen a kiemelt területen sor fog kerülni a tagállamokkal és az érdekelt felekkel folytatott kétoldali megbeszélésekre a Natura 2000 hatékonyabb végrehajtása, valamint a Natura 2000 különböző európai biogeográfiai régiókban történő kezelését illető együttműködés elősegítése érdekében. Élőhelyvédelmi és fajvédelmi cselekvési tervek kerülnek kidolgozásra és végrehajtásra (4–7. intézkedés).

A természetvédelmi irányelvek hatékonyabb tagállami betartása érdekében egyéb intézkedések is nagyon fontosak lesznek a tágabb környezetvédelmi szakpolitikában, a nemzeti bírók és ügyészek képzése, az igazságszolgáltatáshoz való jog, valamint az uniós környezetvédelmi jognak való megfelelés biztosítása terén⁵.

„C” kiemelt terület: A Natura 2000-be történő beruházások mértékének fokozása és az uniós támogatási eszközökkel való szinergiák fejlesztése

A Natura 2000 végrehajtásának becsült éves költsége 5,8 milliárd EUR, miközben az éves előnyeit 200–300 milliárd EUR nagyságú összegre becsülik. Ugyanakkor a támogatási hiányosságok nem teszik lehetővé, hogy a hálózat teljes egészében biztosítsa ezeket az előnyöket, és meghatározó szerepet játszanak a természetvédelmi irányelvek eredményességének veszélyeztetésében. A cselekvési terv ezért a rendelkezésre álló uniós források jobb felhasználására és a természetnek a magánberuházások tekintetében való vonzóbbá tételére irányul.

A célravezetőségi vizsgálat kiemelte a mezőgazdasággal összefüggő fajok és élőhelyek aggasztó pusztulását, és rámutatott, hogy szükség van a Natura 2000 és a tágabb értelemben vett biodiverzitás, illetve a közös agrárpolitika (KAP) hatékonyabb integrálására. A cselekvési terv a jelenlegi jogi keretek⁶ között javaslatokat tesz a KAP-pal és egyéb olyan kulcsfontosságú uniós

⁴ Az uniós környezetvédelmi vívmányok szabályozási nyomonkövetési és jelentési kötelezettségeinek célravezetőségi vizsgálata és az utánkövetési intézkedések – lásd http://ec.europa.eu/environment/legal/reporting/fc_overview_en.htm.

⁵ Lásd a Bizottság „Építsünk olyan Európát, amely védelmet nyújt, eszközöket ad polgárai kezébe és garantálja a biztonságot” című, 2017. évi munkaprogramját (COM(2016) 710 final bizottsági közlemény).

⁶ A KAP modernizálásával és egyszerűsítésével kapcsolatos konzultáció vonatkozásában további részletek elérhetők a https://ec.europa.eu/agriculture/consultations/cap-modernising/2017_en és a https://ec.europa.eu/agriculture/simplification_en internetes oldalon.

szakpolitikai ágazatokkal való szinergiák fejlesztésére, mint a kohéziós politika, a közös halászati politika, valamint a kutatási és innovációs politika. Javaslatot tesz a természet és a biodiverzitás fokozott pénzügyi támogatására, ami lehetővé tenné a Natura 2000-be történő, nagyobb összegű beruházásokat. Emellett előírja a Natura 2000-re vonatkozó, a tagállamok által létrehozandó nemzeti pénzügyi keretekkel kapcsolatos fokozott iránymutatás és tervezés biztosítását. Végül javaslatokat tesz a magánberuházások ösztönzésére és a Natura 2000 területek közötti összeköttetés hatékonyabb támogatására, többek között a zöld infrastruktúra és a természetalapú megoldások révén (8–12. intézkedés).

„D” kiemelt terület: Hatékonyabb kommunikáció és figyelemfelkeltés, az állampolgárok, az érdekelt felek és a közösségek bevonása

A cselekvési terv fokozni kívánja a nyilvánosság, az érdekelt felek, a helyi hatóságok és a közösségek bevonását. A természet és az általa nyújtott előnyök védelme mindannyiunk érdeke, mert ez közös örökségünk. A Bizottság a Régiók Bizottságával együtt minden rendelkezésre álló platformot fel fog használni a figyelemfelkeltésre, illetve a helyi részvétel és az ismeretcsere elősegítésére. Nagyobb elismerésben fogja részesíteni a bevált gazdálkodási gyakorlatokat a Natura 2000 területeken. Az Európai Szolidaritási Testület révén a Bizottság segítséget fog nyújtani ahhoz, hogy a fiatalok közvetlenül részt vehessenek a természet megőrzésében, és értékes szakmai tapasztalatokat szerezzenek (13–15. intézkedés).

Az intézkedéseket összefoglaló táblázat

Hatékonyabb iránymutatás és az ismeretek bővítése, valamint a tágabb társadalmi-gazdasági célkitűzéseknek való jobb megfelelés biztosítása

Intézkedések	Menetrend	Felelős
1. Iránymutatások aktualizálása, kidolgozása és tevékeny terjesztése valamennyi uniós nyelven az alábbiak vonatkozásában: a) a területek engedélyezési eljárásai, fajvédelem és -kezelés, valamint ágazatspecifikus iránymutatás b) az ökoszisztéma-szolgáltatások integrálása a döntéshozatalba	2017–2019 2018–2019	Bizottság/Régiók Bizottsága/tag- államok/érdekelt felek
2. Olyan támogatási mechanizmus kidolgozása, amely segít a tagállami hatóságoknak a madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelv engedélyezéssel kapcsolatos követelményeinek a Natura 2000 területekre és a fajvédelmi szabályokra való alkalmazásával kapcsolatos legfontosabb kihívások kezelésében	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek
3. Az ismeretek bővítése, többek között a fokozott és hatékonyabb nyomon követés révén, valamint az irányelvek végrehajtásához szükséges adatokhoz (például a Kopernikusz program műholdas képeihez) való nyilvános online hozzáférés biztosítása	2017–2019	Bizottság/Európai Környezetvédelmi Ügynökség/tag- államok

Politikai kötelezettségvállalás és az irányelveknek való jobb megfelelés

Intézkedések	Menetrend	Felelős
4. A Natura 2000 hálózat kiépítésének befejezése, különösen a tengeri környezetet érintő hiányosságok felszámolása, valamint minden terület vonatkozásában a szükséges megőrzési intézkedések meghozatala	folyamatos	tagállamok/érdekelt felek/Bizottság
5. „A környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálata” elnevezésű kezdeményezés részét képező új eljárás alkalmazása, hogy a nemzeti és regionális hatóságokkal folytatott kétoldalú megbeszéléseken ütemtervek kerüljenek kidolgozásra a végrehajtás hatékonyabbá tétele és annak érdekében, hogy konzultáljanak a földtulajdonosokkal és egyéb érdekelt felekkel a végrehajtással kapcsolatos kihívásokról	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek

6. A különböző tagállami hatóságok és érdekelt felek összefogása biogeográfiai regionális szinten a közös kihívások, többek között a határon átnyúló problémák kezelése érdekében	2017–2019	Bizottság/Régiók Bizottsága/tag- államok/érdekelt felek
7. A fajvédelmi és élőhelyvédelmi cselekvési tervek továbbfejlesztése a legveszélyeztetettebb fajok és természetes élőhelyek vonatkozásában, valamint az érdekelt feleket tömörítő platformok továbbfejlesztése a konfliktust okozó fajokkal (például a nagy testű ragadozókkal) való együttélést illetően	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek

A Natura 2000-be történő beruházások mértékének fokozása és az uniós támogatási eszközökkel való szinergiák fejlesztése

Intézkedések	Menet- rend	Felelős
8. A természetet érintő beruházások mértékének fokozása a) Segítségnyújtás a tagállamoknak a Natura 2000-re vonatkozó többéves pénzügyi tervezés hatékonyabbá tételében a fontossági sorrendet követő intézkedési tervek aktualizálása révén b) Javaslat a természet és a biodiverzitás megőrzését támogató projektekre elkülönített LIFE-költségvetés 10 %-os növelésére, miközben a LIFE-program általános költségvetési kerete változatlan marad c) A természettel kapcsolatos projektekbe való magánszektorbeli beruházások ösztönzése	2017–2019	Bizottság/Európai Beruházási Bank/tag- államok/érdekelt felek
9. Szinergiák támogatása a közös agrárpolitikából származó pénzeszközökkel, beleértve a Natura 2000 kifizetések hatékony felhasználását, a mezőgazdasági-környezetvédelmi-klímaügyi intézkedések hatékony alkalmazását, az eredményalapú rendszerek kidolgozását, a gazdálkodók támogatását a gazdálkodási tanácsadási szolgáltatások révén, valamint az innováció- és tudástranszfert a mezőgazdasági termelékenységgel és fenntarthatósággal kapcsolatos európai innovációs partnerség révén	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek
10. A kohéziós politikai finanszírozási lehetőségekkel kapcsolatos jobb tájékozottság és a szinergiák fejlesztése	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek

11. A közös halászati politikával és az integrált halászati politikával való szinergiák fejlesztése, beleértve a rendelkezésre álló finanszírozási lehetőségek hatékonyabb kihasználását	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek
12. Iránymutatás a Natura 2000 területek jobb összeköttetését biztosító zöld infrastruktúra hatékony használatának támogatása érdekében; természetalapú megoldásokkal kapcsolatos projektek támogatása az uniós kutatási és innovációs szakpolitika, valamint a Horizont 2020 pénzeszközei révén	2017–2019	Bizottság/érdekelt felek

Hatékonyabb kommunikáció és figyelemfelkeltés, az állampolgárok, az érdekelt felek és a közösségek bevonása

Intézkedések	Menet- rend	Felelős
13. Az ismeretcsere, valamint a helyi és a regionális hatóságok bevonásának támogatása a Régiók Bizottságával közös platform révén	2017–2019	Régiók Bizottsága/Bizottság
14. A Natura 2000 területek helyes kezelésének elismerése és a természetvédelmi irányelvekkel kapcsolatos figyelemfelkeltés terén nyújtott támogatás a releváns fórumokon, új technológiák és tájékoztatási tevékenységek használatával, továbbá a természeti és a kulturális örökség közötti kapcsolatok megerősítése, különösen 2018-nak mint a kulturális örökség európai évének összefüggésében	2017–2019	Bizottság/Régiók Bizottsága/tag- államok érdekelt felek
15. A fiatalok aktív bevonása a társadalmi igényekkel kapcsolatos intézkedésekbe azáltal, hogy lehetőséget biztosítanak számukra a Natura 2000 területeket érintő természetvédelemben való részvételre (Európai Szolidaritási Testület)	2017–2019	Bizottság/tag- államok/érdekelt felek